
Ressenyes

Joan-Manuel BALLESTA, *Diccionari de gramàtica generativo-transformacional*. Barcelona, Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, 1991. 160 ps.

La publicació del *Diccionari de gramàtica generativo-transformacional* de Joan-Manuel Ballesta omple un buit en el panorama de diccionaris tècnics en llengua catalana. El llibre està prologat per la Dra. Gemma Rigau i l'encapçala una breu introducció de l'autor on es delimiten els objectius de l'obra i els criteris de tipus ortogràfic i d'adaptació que s'han seguit.

Els objectius són oferir als estudiosos de la gramàtica generativa que escriuen en català una terminologia consistent, proposar una traducció única dels termes anglesos (llengua en la qual arriba pràcticament tota la bibliografia) i definir unes bases sobre les quals es puguin fer altres adaptacions en el futur. El diccionari és molt més que un recull terminològic dels dos camps majors de la disciplina –fonologia i sintaxi–, ja que a les definicions de molts conceptes s'inclouen l'autor o els autors que els han proposat i la referència de l'obra en la qual un terme és definit per primera vegada. A més d'assolir el rigor científic, el *Diccionari* és una obra molt didàctica perquè l'autor ens ofereix una evolució cronològica del terme quan pertoca.

Les remodelacions successives a les quals ha estat sotmesa la gramàtica generativa des dels seus inicis (fa aproximada-

ment uns trenta-cinc anys), juntament amb la reformulació i la reelaboració conceptual que aquests canvis comporten fan que la utilització d'alguns termes hagi provocat confusions, fins i tot entre els especialistes. Per aquesta raó, la tasca d'elaboració d'aquest *Diccionari* representa un esforç molt notable –i reeixit– del qual ja ens estem aprofitant i ens aprofitarem molts.

Entre els molts encerts terminològics de l'obra, ens ha agradat especialment l'entrada «trasllat amb arrossegament», perquè copsa molt millor que el terme anglès original –*pied piping*– l'efecte del fenomen que identifica (es tracta del fenomen en el qual un element d'un sintagma nominal complex es trasllada i arrossega els constituents que en depenen). També ens han semblat encertats alguns neologismes formals o semàntics que es proposen, com són «legitimar», «encebar» o «sagnar». L'autor ha estat coherent amb el seu objectiu d'assolir la unitat terminològica en adoptar termes que els lingüistes ja feien servir calcant-los de l'original anglès, com és el cas de «mapar» i «crossòver», per posar-ne un parell d'exemples. Ens ha sorprès, en canvi, l'entrada «pista d'aterratge» com a traducció de *landing site*. En el nostre parer, hauria estat més escaient «posició d'aterratge». De tota ma-

nera, i com que del que es tracta, tant en lingüística com en qualsevol ciència, és que tots els que la practiquen identifiquin els conceptes o els fenòmens, els termes concrets que els anomenen tenen una importància relativa. Per tant, acceptem sense cap inconvenient la proposta «pista d'atterratge» que se'ns ofereix al *Diccionari*.

Quant a les definicions, hem de dir que la majoria són concises i explícites. En algun cas, però, podrien haver estat una mica més precises. Se'ns diu, per exemple, que les operacions de «cosubindexar» i «cosuperindexar» expressen la relació existent entre dos elements que porten el mateix subíndex o superíndex, però no s'especifica quin tipus de relació té un element amb l'altre en cada cas. La definició de les entrades «superíndex» i «subíndex» tampoc no ens ho aclareix gaire. També, pel que fa a les definicions, ens ha semblat detectar un parell d'errors. Un l'hem trobat en la definició de l'operació «elevació de quantificador» (i també en la de l'entrada «quantificador»), en la qual s'especifica que els quantificadors es desplacen a la posició COMP. Contra el que ens diu l'autor, generalment s'ha assumit que aquests elements s'adjunten bé al constituent FLEX, bé al SV. L'altre error és en la definició «posició temàtica»: «Po-

sició a la qual s'assigna un paper θ , normalment a la FL» —el subratllat és nostre—. Hauria de dir «...normalment a l'EP».

En el recull hi hem trobat a faltar la definició del «Teorema del PRO» i la definició de la restricció a la qual són sotmesos els anomenats «pronoms forts» en les llengües que apliquen el paràmetre de subjecte nul: l'*Overt Pronoun Constraint*, que traduiríem com a «Restricció del pronom (fonològicament) especificat». També ens agradaria haver-hi trobat el terme «Interpretació distintiva» aplicada als elements pronominals.

Voldríem deixar ben clar que la nostra crítica no resta ni un punt als mèrits del *Diccionari*, obra que recomanem amb entusiasme a tot aquell qui treballa a qualsevol nivell d'especialització en la gramàtica generativo-transformacional. Esperem que en les successives edicions es puguin introduir termes i conceptes nous que han aparegut a partir del 1986, com ara els de «Relativitat minimalitzada» —*Relativized Minimality*— i «Categoria funcional».

Aquesta obra és una contribució important a la recerca lingüística i a la terminologia científica catalana.

M. CARME PICALLO

Joan MASCARÓ i Joaquim RAFEL, *Diccionari català invers amb informació morfològica*. Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1990. 1446 ps.

Els diccionaris inversos es caracteritzen principalment pel fet d'ordenar els mots alfabèticament de la A a la Z però llegint cada mot de dreta a esquerra, en lloc de fer-ho d'esquerra a dreta. Així, el mot «poma» apareixerà abans del mot «arbre», perquè l'última lletra del primer és una *a*, mentre que l'última lletra del segon és una *e*. Aquests diccionaris són especialment útils quan ens interessa tenir informació sobre la part final de mot. Per una banda, interessen el fonòleg, que, per exemple, necessita saber què passa amb la /f/ final quan es troba en determinats contextos; també interessen el morfòleg, que vol saber, per exemple, quines restriccions de selecció té (a quin tipus d'arrels es pot afixar) el sufix /úm/ (que trobem a «greixum» o «tendrum»). És molt corrent, doncs, que aquests diccionaris no continguin cap més informació, a part els mots mateixos. Un diccionari invers no és el mateix que un diccionari de la rima, com

el de Ferrer Pastor,¹ ja que en aquests últims l'ordenació es fa llegint d'esquerra a dreta, com en els diccionaris més corrents, però s'hi ignora, pel que fa a l'ordenació, tota la informació que precedeix la vocal accentuada. Actualment es poden trobar dos diccionaris inversos del català. Un d'ells, el de Massó, Subirats i Vasseux,² ja va ser comentat (i criticat durament) en aquesta revista.³ Aquesta ressenya, doncs, se centra en l'altre, el de Mascaró i Rafel.⁴

El diccionari català invers de Joan Mascaró i Joaquim Rafel (des d'ara DCI) es va

1. F. FERRER PASTOR, *Diccionari de la rima*, 2 volums (València, Ferrer, 1980-1981).

2. C. MASSÓ, C. SUBIRATS i P. VASSEUX, *Diccionari invers de la llengua catalana* (Laboratoire d'automatique documentaire et linguistique [C.N.R.S. i Université de Paris 7] i Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra, 1985).

3. J. MASCARÓ, *Novetats lexicogràfiques*, «Els Marges», 35 (1986), ps. 94-96.

4. Joan MASCARÓ i Joaquim RAFEL, *Diccionari català invers amb informació morfològica* (Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1990).